

Elin Krona
elin.krona@energiforetagen.se

Remissvar avseende rapporten **Slutna distributionssystem och interna nät (Ei R2022:12)**

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

Slutna distributionssystem

- Om slutna distributionssystem införs i Sverige är det bra att regelverket utformas så att det automatiskt gäller alla nät som enligt definitionen utgör slutna distributionssystem. Vi har dock inga synpunkter på den föreslagna övergångsbestämmelsen.
- Det är bra att Energimarknadsinspektionen på begäran ska besluta om bindande besked gällande klassificering av slutna distributionssystem. Det är också bra att myndigheten på begäran ska pröva metoderna som används för att beräkna avgifter i slutna distributionssystem.
- Energiföretagen anser att det krävs vissa förtydliganden angående vilka undantag från ellagens regler som ska gälla för slutna distributionssystem. Det är också önskvärt med tydligare vägledning kring vilka typer av icke koncessionspliktiga nät som kan utgöra slutna distributionssystem.

Leverantörsbyte på icke koncessionspliktiga nät

- Energiföretagen har ingen erinran mot att det införs en rätt till leverantörsbyte för elanvändare som är anslutna på icke koncessionspliktiga nät. Regelverkets utformning behöver dock ses över och klargöras.
- Det bör särskilt noteras att förslaget bygger på att det införs "uttagspunkter" som är belägna bakom en uttagpunkt i det koncessionspliktiga nätet. Detta innebär en betydande förändring i den systematik som hittills funnits i regelverket. Ytterligare översyn av ellagen med tillhörande föreskrifter krävs, inklusive reglerna för mätning, rapportering, avräkning och balansansvar.
- Mot denna bakgrund bedömer Energiföretagen att ett ikraftträdande den 1 januari 2025 inte är realistiskt.

Förordningen om undantag från kravet på nätkoncession

- Den föreslagna lydelsen av det s.k. produktionsundantaget i 22 a § i förordningen om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen ("IKN-förordningen") är svåräst och behöver ses över. Energiföretagen anser att det är bra att undantaget utökas till att även omfatta anslutningsledningar till anläggningar för omvandling av energi (exempelvis för omvandling till vätgas via användning av elektrolysör). Vi avstyrker dock förslaget till undantag för anslutningsledningar till anläggningar för användning av el.
- Energiföretagen tillstyrker förslaget till undantag för fartygs elbehov.

Överväganden och förslag till ändringar i ellagen angående slutna distributionssystem

Till att börja med vill Energiföretagen påpeka att ett införande av slutna distributionssystem på den svenska elmarknaden är frivilligt och att ett införande skulle öka marknadens komplexitet.

Ett av huvudsyftena med införandet av slutna distributionssystem i EU-regelverket är att ge lättnader för vissa distributionsnätsföretag. Det är en grannliga uppgift att synkronisera dessa regler med den svenska modellen med koncessionspliktiga och icke koncessionspliktiga nät. Ett införande av slutna distributionssystem måste vara noga avvägt eftersom det finns risk att nyttan, i form av lättnader för vissa koncessionspliktiga aktörer, inte överväger kostnaderna och den tillkommande komplexiteten.

Definition och reglering av slutna distributionssystem

Om slutna distributionssystem införs i Sverige är det bra att det i ellagen införs en definition av begreppet. Vi har ingen erinran mot definitionen som sådan. Det är också en bra ordning att ett nytt kapitel med bestämmelser om slutna distributionssystem införs i ellagen.

I avsnitt 4.4-4.5 och i bilaga 2 till rapporten görs en analys av vilka icke koncessionspliktiga nät som inte ska anses utgöra distributionssystem i elmarknadsdirektivets mening respektive vilka som kan vara slutna distributionssystem. Analysen är bitvis svår att följa, särskilt när nyss nämnda avsnitt läses tillsammans med avsnitt 5. Därför vore det önskvärt med tydligare vägledning i förarbetena kring vilka typer av icke koncessionspliktiga nät som kan utgöra slutna distributionssystem.

Innehavaren av ett slutet distributionssystem ska enligt förslaget jämföras med ett distributionsnätsföretag som bedriver nätverksamhet. Det föranleder vissa frågor om hur man ska se på relationen mellan det slutna distributionssystemet och det koncessionspliktiga nät som det är anslutet till. Ett exempel är frågan om punkten där de båda näten är anslutna till varandra utgör en gränspunkt eller en uttags-/inmatningspunkt. Har det i det avseendet någon betydelse om det slutna distributionssystemet drivs med stöd av nätkoncession eller inte? Detta behöver klargöras.

Klassificering av slutna distributionssystem

Det är en bra ordning att Energimarknadsinspektionen på begäran ska besluta om bindande besked gällande klassificering av slutna distributionssystem. Förutom de aktörer som nämns i förslaget anser vi dock att även berörd nätkoncessionshavare för linje där ledningen eller ledningsnätet finns bör ha möjlighet att begära ett sådant bindande besked.

I sammanhanget bör understrykas att det är viktigt att det tillsätts tillräckliga resurser hos myndigheten så att handläggningstiden inte blir för lång i denna typ av ärenden. Det är också viktigt att handläggningstiden i ärenden rörande nätkoncession och bindande tolkningsbesked gällande icke koncessionspliktiga nät minskar i förhållande till dagens handläggningstider hos myndigheten.

Det är bra att Energimarknadsinspektionen i det enskilda fallet, i samband med tillsyn, får fastställa att en ledning eller ett ledningsnät utgör ett slutet distributionssystem.

Undantag från bestämmelser i ellagen

Enligt förslaget ska undantagen skrivas in i ellagen och gälla automatiskt för alla slutna distributionssystem. Detta för att undvika onödig administration som skulle ha uppstått om nätmyndigheten hade behövt fatta beslut om undantag i varje enskilt fall. Den föreslagna ordningen är bra.

Förslaget innehåller fler undantag än de som nämns i artikel 38 i elmarknadsdirektivet. Till att börja med noteras att 3 kap. 12 § ellagen, som rör renodling av nätverksamhet, undantas. Detta trots att det av artikel 31.10 i elmarknadsdirektivet framgår att en systemansvarig för ett distributionssystem bara får bedriva annan verksamhet än nätverksamhet om det behövs för att fullgöra förpliktelser som följer av direktivet eller elmarknadsförordningen (2019/943). Som framgår av rapporten är elmarknadsdirektivet svårtolkat i dessa avseenden. Om undantaget inte införs skulle slutna distributionssystem som exempelvis vill producera el drabbas av administrativa bördor (såsom krav på separata juridiska personer) vilket inte går i linje med direktivets syfte att underlätta för de slutna distributionssystemen. Energiföretagen har mot den bakgrunden ingen invändning mot detta utökande undantag. Vi noterar dock att andra åtskillnadsregler i 3 kap. ellagen inte undantagits, exempelvis bestämmelserna om övervakningsplan. Vilka överväganden som gjorts i denna del framgår inte av rapporten.

Även vissa andra regler, som inte följer av direktivet, föreslås som undantag för de slutna distributionssystemen; reglerna rör avbrottsersättning, kraven på leverans kvalitet, risk- och sårbarhetsanalys samt åtgärdsplan. Energiföretagen har ingen invändning mot undantagen avseende risk- och sårbarhetsanalys samt åtgärdsplan. När det gäller leverans kvalitet får man av avsnitt 6.4 intrycket att inga av ellagens krav på leverans kvalitet ska gälla för slutna distributionssystem. Trots detta undantas i förslaget till 2a kap. 6 § ellagen endast vissa bestämmelser 3 kapitlet medan reglerna om leverans kvalitet i 4 kapitlet inte finns med i uppräknningen av undantag. Det behöver därför förtydligas vilka kvalitetsregler

som inte ska gälla. Ur ett kundperspektiv är det tveksamt om det är lämpligt att helt undanta alla kvalitetsregler. Om inga som helst kvalitetskrav eller avbrottsregler uppställs kan det behöva förtydligas hur detta förhåller sig till den anslutningsplikt och skyldighet att överföra el åt annan som föreslås gälla för innehavare av slutna distributionssystem.

Det är viktigt att berörda elanvändare får tydlig information om vilka bestämmelser i ellagen som inte gäller på grund av att elanvändaren är ansluten på just ett slutet distributionssystem. Möjligen bör det införas särskilda regler om informationsskyldighet i detta avseende för innehavare av slutna distributionssystem.

Nätavgifter i slutna distributionssystem

Energiföretagen anser att det är bra att nätmyndigheten på begäran av elanvändare ska pröva metoderna som används för att beräkna avgifter i slutna distributionssystem.

Överväganden och förslag till ändringar i ellagen angående tillträde till nät och val av elleverantör

Rätten att byta elleverantör

Energiföretagen har ingen erinran mot att elanvändare som är anslutna på icke koncessionspliktiga nät ska kunna byta elleverantör.

Ordalydelsen i den föreslagna bestämmelsen (4 kap. 45§) bör dock ses över. Om bestämmelsen ska bygga på upplåtelse av det interna nätet behöver det klargöras att innehavaren av det interna nätet har en skyldighet att upplåta detta *åt elanvändaren* för överföring av el mellan uttagpunkten i det koncessionerade nätet och den punkt i det interna nätet där elanvändaren tar ut el. Det behöver vara tydligt att det interna nätet inte upplåts åt koncessionshavaren och att koncessionshavaren inte ansvarar för överföring av el på det interna nätet.

Vidare behöver klargöras hur rätten till leverantörsbyte förhåller sig till vissa andra författningar, såsom bostadsrättslagen. Vad ska exempelvis gälla när en bostadsrättsförening beslutat att föreningen ska köpa in el för sina medlemmars räkning. Ska en bostadsrättsinnehavare i en sådan situation, i strid med föreningens beslut, ha rätt att byta elleverantör?

Det bör också klargöras om rätten till leverantörsbyte endast ska gälla elanvändare eller om den även ska omfatta elproducenter som är anslutna på interna nät och vill byta elhandelsföretag.

Definition av internt nät

Det föreslås en ny definition av interna nät som inte överensstämmer med den vedertagna definition som idag finns i 2 § IKN-förordningen.

Energiföretagen avstyrker förslaget då det framstår som olämpligt att ändra den vedertagna definitionen. Förslagsvis kan man i berörda bestämmelser i ellagen i stället för "internt nät" använda "ledning eller ledningsnät som får användas utan

nätkoncession". Utgångspunkten för regleringen bör enligt Energiföretagens mening vara tillåtna interna nät, dvs sådana som omfattas av undantag enligt IKN-förordningen. Det är inte rimligt att, såsom föreslås i rapporten, utforma regleringen på ett sätt som medför rätt till leverantörsbyte även på otillåtna interna nät.

De föreslagna bestämmelserna i 4 kap. 45-48 §§ ellagen gäller interna nät. Frågan är om dessa bestämmelser är tillämpliga på slutna distributionssystem som drivs utan stöd av nätkoncession. Det förefaller inte vara tanken mot bakgrund av att det i 2a kap. 4 § ellagen anges att slutna distributionssystem ska anses vara distributionsnätsföretag som bedriver nätverksamhet, men detta behöver förtydligas.

Mätning och rapportering på interna nät

Energiföretagen har i och för sig inget att erinra mot att koncessionshavare ska kunna åläggas att utföra mätning och rapportering på interna nät. Mätning och rapportering utgör en del av koncessionshavarnas kärnverksamhet. För att de ska kunna utföra dessa uppgifter är det dock nödvändigt att rätt förutsättningar ges och regelverket ses över och förtydligas.

Rapportens förslag ger upphov till ett antal frågor.

Det anges att nätkoncessionshavaren, om innehavaren av det interna nätet begär det, mot skälig ersättning ska ansvara för mätning och rapportering av mätresultat i en elanvändares uttagspunkt (4 kap. 46 § första stycket). Energiföretagen anser att det är oklart vad som avses med "ansvara för". Avses något annat än att utföra dessa uppgifter på uppdrag av innehavaren av det interna nätet? Detta bör klargöras.

Vidare föreslås att en innehavare av ett internt nät som själv ansvarar för mätning och rapportering av mätresultat ska omfattas av det som enligt 6, 8 och 11 kap. ellagen gäller för ett nätföretag (4 kap. 46 § andra stycket). Frågan är även här vad som avses med "ansvarar för". Det framstår inte som rimligt om reglernas tillämplighet görs beroende av om innehavaren väljer att utföra mätningen själv eller lägga ut uppdraget på ett tjänsteföretag. Exempelvis bör innehavare av interna nät ha skyldighet att följa reglerna om avbrytande av överföring av el till konsumenter enligt 11 kap. ellagen oavsett vem som utför mätningen.

Vi ser utmaningar med vissa av de uppgifter som innehavare av interna nät kommer att behöva hantera. Det gäller till exempel de olika meddelandeflöden som krävs i samband med påbörjande och övertagande av elleverans samt övertagande och återställande av balansansvar. Det gäller också skyldigheten enligt 8 kap. ellagen att anvisa berörda elanvändare och elproducenter en ny elleverantör i vissa situationer när ett balansansvar har upphört. Många innehavare av interna nät kommer sannolikt att behöva anlita tjänsteföretag för att klara av dessa uppgifter.

Om koncessionshavare ska vara förpliktade att på begäran utföra mätning och rapportering av mätresultat åt innehavare av interna nät är det vår bedömning att

uppgifterna bör utgöra en del av den reglerade nätverksamheten och att verksamheten därmed är tillåten enligt 3 kap. 12 § ellagen. Detta bör dock klargöras.

Så som förslaget är utformat är det innehavaren av det interna nätet som väljer vem som ska utföra mätning och rapportering. Det är dock inte tydligt vem som ska tillhandahålla mätarna. Om koncessionshavaren åläggs utföra mätningen är det nödvändigt att denne också får avgöra vilken typ av mätare (både hårdvara och mjukvara) som används. Annars måste koncessionshavaren utveckla IT-system som kan hantera flera olika typer av mätare vilket kommer att leda till att utvecklingskostnaderna för dessa system blir så höga att det inte är ekonomiskt försvarbart.

Ska koncessionshavaren utföra mätning och rapportering åt innehavare av interna nät krävs vidare att regelverket kompletteras med bestämmelser om tillträde till mätutrustningen samt de befogenheter som krävs för att koncessionshavaren ska kunna genomföra uppgiften korrekt. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att mätare kan vara placerade på plats som innehavaren av det interna nätet inte råder över, exempelvis en elanvändares bostad.

Det bör särskilt noteras att rapportens förslag gällande leverantörsbyte på interna nät bygger på att det finns "uttagspunkter" som är belägna bakom en uttagspunkt i det koncessionspliktiga nätet. Förslaget innebär därmed en betydande förändring i den terminologi och systematik som hittills funnits i regelverket. Frågan har inte belysts tillräckligt i rapporten utan här krävs ytterligare utredning för att säkerställa ett konsekvent och fungerande regelverk. Översynen bör omfatta ellagen med tillhörande föreskrifter, inklusive regelverken för mätning, rapportering och avräkning samt balansansvar.

Kostnad för mätning och rapportering samt leverantörsbyte

Det är en bra ordning att den elanvändare på ett internt nät som begär leverantörsbyte ska stå de kostnader som är kopplade till bytet. Även att skäligheten i dessa kostnader kan prövas av nätmyndigheten är bra.

Eftersom den föreslagna bestämmelsen i 4 kap. 46 § andra stycket anger att en innehavare av ett internt nät som själv ansvarar för mätning ska omfattas av 6 kap. ellagen bör noteras att 6 kap. 7 § anger att enskilda elanvändare får debiteras kostnader för mätning endast i den utsträckning som anges i 6 kap. 5-6 §§. Det bör förtydligas att 6 kap. 7 § inte hindrar att kostnader för mätning debiteras elanvändare på interna nät i enlighet med den föreslagna bestämmelsen i 4 kap. 47 § ellagen.

Överväganden och förslag till ändringar i IKN-förordningen

Överföring av el för någon annans räkning på interna nät

Energiföretagen har ingen erinran mot borttagandet av kravet som idag gäller för vissa interna nät att de ursprungligen måste ha använts uteslutande för egen räkning. Det är dock viktigt att det interna nätet även fortsättningsvis måste vara

just ett internt nät, dvs att nätet används av innehavaren för överföring för egen räkning. Huvudsyftet får inte vara att överföra el för annans räkning.

Vi har inte heller någon synpunkt på att det införs en rätt att överföra el för annans räkning på interna nät inom område för en allmän eller enskild institution.

Undantag för energilagningsanläggningar m.m.

Den föreslagna ändringen av 22 a § i IKN-förordningen medför att bestämmelsen blir svårläst och otydlig. Ordalydelsen bör därför ses över.

Energiföretagen anser att det är bra att 22 a § första punkten b) även omfattar anslutningsledningar till anläggningar för omvandling av energi (exempelvis till vätgas via elektrolysör).

Energiföretagen har ingen erinran mot:

- att 22 a § första punkten a) även omfattar energilagringssystem
- att 22 a § första punkten b) även omfattar anslutningsledningar från enstaka elproduktions- och energilagringssystem

Vi avstyrker dock förslaget att 22 a § första punkten b) ska omfatta även anslutningsledningar till anläggningar för användning av el. Ett sådant undantag bör inte införas utan noggrann utredning och analys av i vilka situationer det skulle kunna bli tillämpligt och vilka konsekvenser det skulle kunna få. Analysen bör omfatta konsekvenser för samtliga aktörer, inklusive för berörd koncessionshavare och dennes kundkollektiv. I rapporten nämns endast anslutningsledningar till industri. Ordalydelsen omfattar dock alla typer av användaranläggningar vilket medför att det föreslagna undantagets tillämpningsområde och möjliga konsekvenser blir mycket svåra att överblicka. Huvudregeln i ellagen anger att starkströmsledning inte får byggas och användas utan nätkoncession. IKN-förordningen är en undantagsförordning och den bör inte ges alltför stort tillämpningsområde.

Även fartygs elbehov bör undantag från koncession

Energiföretagen tillstyrker att även fartygs elbehov omfattas av undantag.

Överföring till banvaktarstugor m.m.

Föreningen har ingen erinran mot att det införs ett undantag för de ledningar till banvaktarstugor som var i bruk den 1 januari 1998 och som hittills har omfattats av dispens.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Det är bra att regelverket utformas på så sätt att alla nät som uppfyller rekvisiten för slutna distributionssystem automatiskt utgör slutna distributionssystem. Vi har dock ingen erinran mot en övergångsbestämmelse som innebär att sådana nät som tagits i drift före ikraftträdandet omfattas av regelverket för slutna distributionssystem endast om innehavaren begärt ett bindande besked i frågan.

I rapporten föreslås att bestämmelserna om byte av elleverantör för elanvändare som är ansluta på interna nät ska träda i kraft den 1 januari 2025. Energiföretagen bedömer att den tidsplanen inte är realistisk. Som framgått ovan kommer det att krävas ytterligare översyn av ellagen med tillhörande författningar för att möjliggöra leverantörbyte på interna nät. Förändringarna kommer också att kräva omfattande och tidskrävande anpassningar av IT-system och processer. Berörda aktörer behöver rimlig tid för att genomföra detta arbete. Energiföretagen bedömer att det krävs minst 18 månader efter det att samtliga regler, inklusive föreskrifter, är på plats innan reglerna kan träda i kraft.

Konsekvensutredningen

I avsnitt 9.9.3 i rapporten anges att koncessionshavare som åläggs att utföra mätning och rapportering åt innehavare av icke koncessionspliktiga nät kommer att få merkostnader för detta. Vidare anges att det bland annat handlar om utveckling av processer och IT-system för hantering av elanvändare i punkter i det interna nätet bakom detta näts uttagspunkt. Enligt rapporten uppskattas kostnaderna till 50 000 – 200 000 kr. Det är oklart hur denna siffra beräknats. Energiföretagen bedömer att kostnadsuppskattningen är alltför låg och att kostnaden i vissa fall vida kommer att överstiga den bedömda kostnaden.

I avsnitt 9.11.3 i rapporten anges att utvidgningen till anslutningsledningar för enstaka anläggningar kan innebära ett marginellt minskat behov av anslutningar till det koncessionerade nätet. När det gäller anslutningsledningar till anläggningar för användning av el vill Energiföretagen understryka att även om varje sådan anslutningsledning bara avser en enstaka anläggning så skulle antalet sådana anslutningsledningar sammantaget kunna bli mycket stort. Det saknas en närmare analys av hur omfattande tillämpningsområde detta undantag kan förväntas få och vilken påverkan det kan få för berörda koncessionshavare och dessas kundkollektiv.

Åsa Pettersson
vd, Energiföretagen Sverige